

derhane civarı bundan beş metre bir seviyeye varmıştır. Üniversitenin Fen ve Edebiyat Fakülteleri inşaat yerine kadar devam etmiş ve seneler önce oranın istinad duvarı bu molozların tazyiki ile yıkılmış ve binayı tehlikeli duruma sokmuştu. Beyazıt meydanı da bir hayli yükselmiştir. Şimdi yükselmemiş gibi görünür. Fakat Hasanpaşa fırını tarafındaki iniş ve yokuşlar tesviye edilmiştir. Meydanlar eski halini biraz muhafaza etmişlerse de yangınlar hasebiyle her yüz senede bir mahallelere göre fasıllarla mutlaka yanan her yer birçok moloz tabakası bırakmıştır. Bugün oralarda inşaat dolayısıyla sağlam yerler tesbit olunmamıştır. Topoğraflar için birçok fırsatlar zuhur etmektedir. Biz İstanbulumuzun hakikî eski seviye topoğrafyasını artık çıkarmalıyız. İşte en sön Üniversite bahçesinde ek inşaat için yapılan temel hafriyatı da bu noktadan mühimdir.

Romen devri eseri olarak vasıflandırılan ve resimleri gazetelere basılan ve Arkeoloji Müzesine kaldırılan lâhdin üst seviyesi topraktan 3, kaidesi altı metre aşağıda bulunmuştur. Demek daha hıristiyanlıktan önce burada bir nekropol var. Zira o zaman Bizans bu kadar büyük şehir değil, o zaman Beyazıt tarafları hâli.

İstanbulu alınca bu sahada Fatih Sultan Mehmet ilk sarayını yapmış, yenisini yaptırınca burası eski saray ünvanını almış. Son kazılar bize gösteriyor ki sarayın binaları arkalarda değil, şimdiki Üniversite binası yerine, yanlarına ve önlerine rastlıyor. Zira Süleymaniye taraflarında o kadar mühim Türk temelleri çıkmadı. Bazı yerlerde işlenmemiş topraklara hemen eski toprak seviyesinde rastlıyoruz. Bugün Üniversitenin onarımı bile bahçenin ön seviyesini yarım metre yükseltmiştir. Muhtelif kanal hafriyatında Türk temelleri ön kısımların binaya yakın taraflarında çıktı. Bütün bunlar ilmi etüdler için bir fırsattı. Bundan istifade edildi mi bilmem. İstanbul ehemmiyetli zelzeleleri sık ve bol bir şehirdir. Tâ Bizanslılardan son yarım asra gelinceye kadar zaman zaman şehrin perişan olmasına sebep o olmuştur. Bu cihetle yeni ve esaslı binalar için her semtin sondajla hakikî seviyesini bulup çıkarmak ve şehri yer yer yükselten moloz seviyelerini meydana çıkarmak lâzımdır. Dediklerimizi hü-lâsa edersek görürüz ki İstanbulun Bizans zamanındaki seviyesi bazı yerlerde az ve bazı yerlerde çok olmak şartile vasatî beş metredir.

Prof. Dr. A. Süheyl ÜNVER

ESKİ VE YENİ İSTANBUL TOPOGRAFYASI

Beş asırdır İstanbuldayız. Bizanslıların özenerek bezenerek kurmağa çalıştıkları bin senelik şehrine nihaî olarak biz sahip olduk. İstanbul maalesef elimize pek harap olarak geçti: Sur içinde patika yollarla birbirine bağlı müteaddit köylerden ibaretti. Bizanslılar devrinde bir çok hercü merçler gören bu şehir muhtelif yerlerinde başka seviyede olmak üzere hemen vasatî olarak bir asırda bir metre yükseldi, İlk Bizans tabakasını bilemiyoruz, amma son tabakasını 5 asır sonra bugün tahmin edebiliyoruz. Bu tahmin biraz da ampirik olmuş ve muhtelif temeller vasıtasıyla ve bazı yerlerin tesviyei türabiyeleri hasebiyle muttali olduğumuz noktalar bizi aydınlatmıştır. İstanbulun bir çok semtlerde dolan yerlerini hakikaten ve fennen bilmemiz lâzımdır. Elimize bu hususta zaman zaman fırsatlar da çıkmaktadır. Meselâ bazı semtlerimiz vardır ki bir moloz yığındır. Orada sağlam toprağı bulmak için en aşağı on metre inmek lâzımdır. Meselâ Aksarayda Valde caminin karşısında Yenikapıya giden saha bundan 25 sene önceki seviyeye nazaran bazı yerlerde 3 - 5 metre moloz dökülerek yükselmiştir. Lâlelide Yenikapı taraflarına doğru da bu molozlar yığılılarak seviye metrelerle yükselmiştir.

Şehzadebaşı Veznecilerin Bizans seviyesini oradaki Kalenderhane camii zemini gösteriyor. Bugün oraları da bir hayli yükselmiş ve Kalen-

